

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Valtion ympäristölliset lupa- ja valvontatehtävät koskevat suurta määrää Suomessa toimivia yrityksiä. Lupajärjestelmän ennakoitavuus on sujuvuuden rinnalla keskeinen tekijä investointien vauhdittajana. Suomessa on korkea ympäristönsuojelutaso, ja tästä on syytä pitää kiinni jatkossakin. Samalla on kuitenkin pyrittävä siihen, että lupamenettelyt olisivat eri osapuolten kannalta mahdollisimman sujuvia ja ennakoitavia. Ympäristöön liittyvien lupamenettelyjen yhden luukun palvelujen ja lupien hakemisen edistäminen sähköisen asiainhallintajärjestelmän kautta yhdestä paikasta on näin ollen erittäin tarpeellista. Ehdotetun lain tavoitteet ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyiden kehittämisestä, menettelyiden vuorovaikutteisuuden ja sähköisen asiainhallintajärjestelmän hyödyntämisen edistämisestä ovat siten Teknologiateollisuuden näkökulmasta oikein tervetulleita.

Teknologiateollisuus ry pitää tärkeänä, että toimijat saavat yhdenmukaista kohtelua ja että lupaviranomaisen päätökset ovat yhdenmukaisia ja ennustettavia. Ehdotuksella tavoiteltava valtakunnallinen Lupa- ja valvontaviraston yhden luukun palveluperiaate on nähdäksemme askel oikeaan suuntaan edistettäessä viranomaisten yhteistyötä ja viranomaisten monipuolisen asiantuntemuksen hyödyntämistä investointilupien käsittelyssä.

Investointien edistämiseksi on erittäin tärkeää, että hankkeiden edellyttämiä lupamenettelyitä sujuvoitetaan, mihin tällä esityksellä pyritäänkin. Valtava määrä Suomeen kaavailtuja investointeja suuntautuu vuosittain muihin maihin, koska maamme kaavoitus- ja lupaprosessi on liian pitkä ja ennakoimaton. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on ansiokkaasti huomioitu lupamenettelyjen kriittinen merkitys osana vihreää siirtymää. Oleellista on myös jatkaa lupamenettelyiden kehittämistä muiden kuin tässä esityksessä tarkasteltujen hankkeiden osalta. Kaavoitus tulisi

huomioida paremmin merkittävänä osana investointiluvitusta, ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja muutoksenhaun sujuvuutta tulisi myös kehittää edelleen.

1 luku Yleiset säännökset

2 § Ennakollinen ohjaus: Säännöksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto koordinoisi osaltaan hankkeen tai toiminnan vaatimien arviointi-, selvitys- ja lupamenettelyiden kokonaisuutta yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja muiden viranomaisten kanssa. Ennakollinen ohjaustehtävä koostuisi perusteluluonnosten mukaan luvanhakijaa, muita viranomaisia ja mahdollisuuksien mukaan muita intressitahoja palvelevan tiedon välittämisestä esimerkiksi useampia lupia edellyttävän hankkeen tai toiminnan osalta, käsittelyn arvioidusta aikataulusta tai esimerkiksi vuorovaikutuksen järjestämisen lähtökohdista.

Ehdotettu säännös yhdessä 6 §:n kanssa, jossa säädetään neuvonnasta ja viranomaisten yhteistyöstä, ovat erittäin tärkeitä, ja niiden käytännön toteuttamiseen tulee varata riittävästi resursseja. Toiminnanharjoittajan tulisi saada jo hyvin aikaisessa vaiheessa seikkaperäistä ohjeistusta muun muassa kohteeseen liittyvistä riskitekijöistä, vaadittavista selvityksistä, hankkeen luvanmyöntämisedellytyksistä, käsittelyn aikataulusta ja lupakokonaisuuden järkevistä integroinnista. Lupamenettelyn sujuvaa läpiviemistä edesauttaa oleellisesti se, että yrityksillä on ennakoita paremmin tiedossa toimintaa ja sen lupamenettelyitä koskevat lainsäädännön vaatimukset ja sen tarjoamat menettelylliset mahdollisuudet. Tämä edesauttaa luvanhakijan myötävaikuttamisen mahdollisuuksia lupaprosessissa ja parantaa siten ennakoitavuutta myös lupaviranomaisen eduksi.

Viranomaisten keskinäinen koordinaatio prosessin aikaisessa vaiheessa on myös keskeistä. Teknologiateollisuus katsoo, että ympäristöhallinnon sisäisten kirjallisten lausuntomenettelyiden ja viranomaisen omasta päätöksestä valittamisen sijasta painopisteen tulisi olla ennakkolisissa neuvottelu- ja yhteistyömenettelyissä, jossa myös yleisen edun turvaamiseen liittyvät näkökohdat huomioitaisiin osana normaalia lupaharkintaa.

2 luku Yhteyspisteviranomainen

4 § Yhteyspisteviranomainen: On hyvä, että hallituksen esityksessä määritellään yksi viranomaistaho yhteyspisteeksi koordinoimaan eri viranomaismenettelyitä. Tämän on kannatettavaa olla ehdotuksen mukaisesti nyt uutena perustettava Lupa- ja valvontavirasto. Lupa- ja valvontavirasto toimisi myös kriittisten raaka-aineiden asetuksen ja nettonollateknologia-asetusehdotuksen edellyttämänä yhteyspisteviranomaisena.

5 § Määräaikojen seuranta: Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen velvollisuudesta seurata kriittisten raaka-aineiden asetuksessa ja nettonollateknologia-asetuksessa lupamenettelyille

säädetyjä määräaikoja. Perustelujen mukaan määräaikojen seurannasta säätäminen olisi tarpeellista asetuksissa säädettyjen määräaikojen noudattamisen varmistamiseksi. Koska tarkoitus on nimenomaan pyrkiä varmistamaan annettujen määräaikojen noudattaminen, tämän tulisi näkyä paremmin myös säännöksen muotoilussa. Määräaikojen toteutumisen ”seuraaminen” ei nähdäksemme ole riittävän vahva ilmaisu, eikä siten linjassa säännöksen perusteluiden kanssa. Tämä on tärkeää sillä, ehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisen voisi myös päättää kriittisten raaka-aineiden asetuksen ja nettonollateknologia-asetusehdotuksen mukaisten lupamenettelyn määräaikojen pidentämisestä kyseisissä asetuksissa säädetyin edellytyksin. Määräaikojen pidentämisen tulisi asetusten mukaisesti tulla kyseeseen vain poikkeuksellisesti.

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

6 § Neuvonta ja viranomaisten yhteistyö: Ks. kommenttimme kohdassa 2 § Ennakollinen ohjaus.

7 § Käsittelyaikaa koskeva arvio: Esitysluonnoksen mukaan lupa- ja valvontaviraston on esitettävä arvionsa lupapäätöksen antamisajankohdasta ja julkaistava se tietoverkossa. Säännöksen perusteluiden mukaan käsittelyaikaa koskeva arvio annettaisiin säännönmukaisesti, eikä hakijan tarvitsisi sitä erikseen pyytää. Lupa- ja valvontavirastolle asetettava velvoite arvioida hakemuksen käsittelyyn kuluva aika on tervetullut edistysaskel. Luvanhakijan kannalta tämä lisää ennakoitavuutta ja edesauttaa tulevaisuuden suunnittelua.

8 § Asioiden käsittelyn edellyttämä asiantuntemus: Ehdotuksen mukaan ympäristöasioita valmisteltaessa ja niitä ratkaistaessa Lupa- ja valvontavirastossa tulee olla käytettävissä asian laadun edellyttämä ja riittävän laaja-alainen oikeudellinen, teknillinen ja luonnontieteellinen asiantuntemus. Tämän lisäksi pidämme tarpeellisena, että luvan valmistelussa on mukana mm. paikalliset luonto- ja vesistöolosuhteet tunteva asiantuntija. Asioiden käsittely- ja ratkaisukokoonpanossa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota myös hakijoiden tasapuoliseen kohteluun, mikä varmistettaisiin sillä, että valmistelu- (ja ratkaisu-) -kokoonpanoissa on myös jatkuvuutta.

9 § Sähköinen asiointi: Pykälässä säädettäisiin hanketta koskevien lupahakemusten toimittamisesta Lupa- ja valvontavirastolle sähköisen yhteyspisteen kautta. Säännös olisi erityissääntelyä ympäristönsuojelulaissa ja vesilaisissa säädettyyn nähden, joiden mukaan hakemukset on toimitettava sähköisesti, mihin kuitenkin riittäisi muukin tapa kuin sähköisen yhteyspisteen käyttäminen. Jatkossa hakemukset pyritään saamaan toimitettua keskitetysti Luvat- ja valvonta -palvelun kautta. Teknologiateollisuus pitää tätä sähköisten menettelyiden kehittämisaskelta erittäin tärkeänä. Lupamenettelyiden sähköistäminen on keskeistä pyrittäessä kohti tehokkaampia ja eri osapuolten kannalta toimivampia menettelyitä. Sähköisiä menettelyitä on kuitenkin tarpeellista kehittää edelleen. Lupahakemusten jättämisen lisäksi sähköisen yhteyspisteen kautta tulisi pystyä hoitamaan kattavasti muu hakemukseen liittyvä asiointi yhteyspisteviranomaisen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä.

10 § Eräiden EU-säädösten mukaisten hankkeiden etusija: Pykälässä säädettäisiin etusijamenettelystä kriittisten raaka-aineiden asetuksessa ja nettonollateknologia-asetusehdotuksessa tarkoitetuille strategisille hankkeille. Etusija myönnettäisiin kyseisille hankkeille Lupa- ja valvontavirastossa viran puolesta perustuen suoraan ko. asetusten mukaisen strategisen aseman myöntämiseen. Teknologiateollisuus pitää tarpeellisena, että näillä komission strategisiksi määrittelemillä hankkeilla on mahdollisuus etusijamenettelyyn.

11 § Eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikainen etusija: Pykälässä pidennettäisiin vihreän siirtymän hankkeiden etusijaa lupahakemusten käsittelyssä vuoden 2030 loppuun saakka. Tämä on tarpeellinen pidennys, sillä laajojen teollisten investointihankkeiden ympäristövaikutusten arviointi, lupahakemussuunnitelman ja muiden ennakoivalvonnassa tarvittavien tietojen ja selvitysten laatiminen mahdollisine maastotutkimuksineen vie aikaa.

Säännöksen vihreän siirtymän hankkeiden luetteloon lisättäisiin datakeskukset, joiden tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Hankkeiden, jotka mahdollistavat datakeskuksissa tuotetun hukkalämmön hyödyntämisen on tarpeellista katsoa kuuluvan vihreän siirtymän hankkeisiin. Datakeskuksen mukaan ottaminen hankeluetteloon on siten kannatettavaa ja tarpeellista datakeskusinvestointien houkuttelemiseksi Suomeen. Datakeskushankkeet ovat olennainen osa vihreää siirtymää, joten niiden investointeja, toteuttamista ja luvituksen ennakoitavuutta tulee tukea lainsäädännöllisin keinoin.

Ehdotetun säännöksen mukaan säännöksen hankeluettelon 2–6-kohdassa tarkoitettu lupahakemus on pyrittävä käsittelemään 12 kuukaudessa siitä, kun lupahakemusta koskeva kuulutus julkaistaan. Käsittelymääräaikaa koskevaa säännöstä tulee näkemyksemme mukaan vielä terävöittää niin, että sen sitovuus viranomaisen osalta käy säännöksen sanamuodosta selvästi ilmi. On huomattava, että määräajan laskeminen alkaisi ehdotuksen mukaan vasta, kun hakemukseen on pyydetty mahdollisesti tarvittavat täydennykset.

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

12 § Yhteensovitettavat lupamenettelyt: Säännöksessä säädettäisiin yhteensovitettavista menettelyistä. Jos hankkeen toteuttaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan tai vesilain mukaisen luvan, lupahakemuksen käsittely voidaan hakijan pyynnöstä tai hänen suostumuksellaan sovittaa yhteen kaivoslain mukaisen malminetsintäluvan, kaivosluvan, kullanhuuhdontaluvan sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaisen vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin tarvittavan luvan sekä räjähteiden valmistukseen ja varastointiin tarvittavan luvan käsittelyn kanssa. Teknologiateollisuus pitää tarpeellisena, että tämä nykyisellään voimassa oleva sääntely siirretään kumottavasta laista ehdotettuun uuteen lakiin.

5 luku Yhteiskäsittely

17 § Lupahakemusten yhteiskäsittely: Pykälässä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvien ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisten lupahakemusten sekä niihin olennaisella

tavalla liittyvän luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamista koskevan hakemuksen yhteiskäsittelystä silloin, kun hakemukset koskevat samaa toimintaa tai hanketta. Teknologiateollisuus kannattaa luonnonsuojelulain mukaisten poikkeamista koskevien hakemusten liittämistä yhteiskäsittelyyn. Lupien yhteensovittaminen nopeuttaa lupaprosesseja ja parantaa prosessien ennakoitavuutta, mitkä taasen vähentävät yrityksille koituvia kustannuksia ja lisäävät mahdollisesti myös investointihalukkuutta. Jatkossa tulisi tarkastella myös mahdollisesti säädettävien vesienhoidon poikkeusten käsittelyn yhdistämistä pääluvan käsittelyyn.

Menettelyn riittävä joustavuus on kuitenkin tarpeen turvata. On tärkeää, että toimijat voivat edistää luvitusta hankkeelle optimaalisella tavalla, mikä voi tarvittaessa tarkoittaa muun muassa luonnonsuojelulain mukaisen poikkeuksen käsittelemistä erillisenä. Säännöstä koskevien perustelujen mukaan yhteiskäsittelyn lähtökohtia olisi mahdollista arvioida lain 2 §:n mukaisen ennakkolisen ohjauksen ja 6 §:n mukaisen neuvonnan yhteydessä, sillä joissakin tilanteissa eri lakien mukaisia lupahakemuksia ei välttämättä ole syytä käsitellä yhdessä. Tämä joustonäkökohta on tärkeä pitää säännöksessä ja sen perusteluissa mukana.

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

44a § Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen: Teknologiateollisuus kannattaa ehdotettua vaihtoehtoa 2, jonka mukaan säännöstä muutettaisiin siten, että mahdollisuutta ympäristövaikutusten arviointiselostuksen ja lupahakemuksen kuulemiseen samassa yhteydessä laajennettaisiin tilanteisiin, joissa hanketta koskeva Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva ympäristönsuojelulain, vesilain tai maa-aineslain mukainen lupahakemus tai lupahakemukset sekä YVA-menettely ovat samaan aikaan vireillä. Yhteiskuulemisen tulee siis olla mahdollista myös uusissa hankkeissa, ei ainoastaan voimassa olevien lupien muutoksissa. Säännöksen perustelujen mukaan YVA-selostuksen ja lupahakemusten kuulemisten yhdistäminen olisi jatkossakin vapaaehtoista kummassakin vaihtoehdossa, ja tällainen joustavuus onkin joissakin tilanteissa tarpeen.

197a § Eräiden valitusasioiden käsittely kiireellisenä: Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että ehdotetun ympäristöasioiden käsittelylain 10 ja 11 §:n mukaiset etusijamenettelyn piirissä olevat hankkeet käsitellään kiireellisenä myös muutoksenhaussa.

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

-

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

YVA-lain 3 § Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen: Teknologiateollisuus kannattaa pykälään tehtävää lisäystä, joka antaisi hankkeesta vastaavalle oikeuden aloittaa YVA-menettely ilman yksittäistapauksessa tehtävää päätöstä. On tarpeellista nopeuttaa YVA-menettelyn aloittamista ja säästää sekä hankkeesta vastaavan että viranomaisten resursseja hankkeissa, joiden osalta on odotettavaa, että yksittäistapauspäätöksenteossa ne tullaan alistamaan YVA-menettelyyn.

YVA-lain 13 § Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa: Teknologiateollisuus kannattaa pykälään tehtävää lisäystä toimivaltaisista viranomaisista koskevasta velvollisuudesta ottaa päätöksenteossa huomioon mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityistoimenpiteet, joilla pyritään välttämään ja ehkäisemään hankkeen merkittäviä ympäristövaikutuksia. Vaikka nykyinsäädäntö sinänsä mahdollistaa tilanteen, jossa hankkeen aiheuttamat todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset pystytään välttämään lieventämistoimenpiteillä niin, että YVA-menettelyn soveltamiskynnys ei ylitä, tätä on tarpeen korostaa nyt esitetyllä tavalla.

YVA-lain 17 § Arviointiohjelmasta kuuleminen: Pykälään lisättäisiin maininta, että arviointiohjelmaa koskevaa lausuntoa ei pyydetä Lupa- ja valvontavirastolta silloin, kun Lupa- ja valvontavirasto toimii hankkeen yhteysviranomaisena ja lupaviranomaisena. Tällä mahdollistettaisiin se, että Lupa- ja valvontavirastossa ei tarvitsisi ottaa käyttöön sisäistä lausuntomenettelyä. Teknologiateollisuus pitää tätä myös tarpeellisena lisäyksenä.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmien ja -selostusten laajuus on kasvanut ja YVA-menettelyssä vaadittavien tietojen tarkkuus on lisääntynyt erityisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. YVA-menettelyssä on tarve nykyistä selkeämmin rajata arviointi todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin. Vaikka voimassa oleva lainsäädäntö jo sellaisenaan mahdollistaisi arviointien vahvemman rajaamisen, käytännössä YVA:n vaatimukset ja sisällön laajuus ovat kasvaneet koko ajan. Lainsäädännöllä on siis tarpeen puuttua tähän epäkohtaan ja selkeyttää asiointilaa siten, että edellytetään vain niitä tietoja, mitä arvioinnissa todella tarvitaan. Lainsäädännön toimeenpanon ohjauksessa tulee myös kiinnittää tähän erityistä huomiota. On kannatettavaa, että yhteyspisteviranomaisella on myös velvollisuus määritellä YVA-menettelyssä vaadittavaa selvitysten laajuutta ja tarkkuustasoa.

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

-

Fiskaali Tiina
Teknologiateollisuus ry